

Problematické jevy tvaroslovné II

8. 12. 2016

Sloveso

kondicionál přítomný

být + příčestí činné

šel bych

šli bychom

šel byjsem

šli byjsme / bysme

šel bys

šli byste

šel byjsi

šli byjste

šel by

šli by

podobně: *abych, abys, abychom, abyste*
abysem, aby(j)sis, abysme, abyjsme, abyjste

Sloveso

kondicionál minulý neuskutečnost děje; daný děj měl nebo mohl v minulosti proběhnout jinak; dnes se místo něj už většinou používá kondicionál přítomný

byl bych šel

byli bychom šli

byl bys šel

byli byste šli

Kdybych věděla, že ta zkouška bude tak lehká, byla bych se na ni tolik neučila.

byl by šel

byli by šli

Sloveso

jako by vs. **jakoby**

*Tvářil se, **jako by** se nic nedělo. (= Tvářil se, jako kdyby se nic nedělo.)*

-> *by* částí tvaru podmiňovacího způsobu

*Tvářil se **jakoby** znuďně. (= Tvářil se naoko/zdánlivě znuďně.)*

-> není součástí slovesného tvaru, splývá v jedno slovo

Sloveso

slovesa nezvratná a zvratná

*Zpíval **jsi**.* vs. *Zpíval **si**.*
(2. os. sg.) (3. os. sg.)

2. os. č. j. čas minulý / způsob podmiňovací: tvar *jsi* se nahrazuje pouhým -s, které se pojí s osobním zvratným zájmenem

*Rozhodl **ses**. Ty **sis** to přečetl. Ty by **ses** neodvážil. Kdyby **ses** nevrátil...*
(Rozhodl ~~jsi-se~~.) (Ty ~~jsi-si~~-to přečetl.) (Ty ~~byjsi-se~~-neodvážil.) (Kdyby ~~jsi-se~~-nevrátil.)

Sloveso

viz

- nejedná se o zkratku -> bez tečky
- imperativ 2. os. č. j. slovesa *vidět*
- ustrnulá konstrukce

viz.

- zkratka z lat. *videlicet*
- význam podobný jako *tj.*
- v česky psaných textech se neužívá

O tomto problému jsme psali výše, viz strana/stranu 18.

Interpunkce v souvětí

Souvětí

predikát (přísudek) finitní sloveso, větotvorný větný člen

spojení souřadné (hypotaxe) žádná z vět se nezačleňuje do jiné věty jako její větný člen, všechny věty si zachovávají svou výpovědní povahu

Pojďme domů, už se stmívá. Dokončete to, potom půjdeme domů.

Souvětí

spojení podřadné (parataxe) jedna věta se začleňuje do jiné jako její větný člen, podřazená věta ztrácí svou výpovědní povahu, proto může být často nominalizována

Jestliže budeš souhlasit, půjčím mu to. (=S tvým souhlasem mu to půjčím.)

Kdo se bojí, nesmí do lesa. (= Zbabělec nesmí do lesa.)

Psaní čárek v souvětích

souřadně spojené věty hlavní i vedlejší, nejsou-li odděleny spojkami s významem prostě slučovacím

Pravda se nelze naučit, pravda se musí žít.

Míjely hodiny, a vlak se z místa nehýbal.

Pospěš si, nebo přijdeš pozdě.

čárka se neklade před spojku *nebo*, jde-li o výčet možností:
Vrátím se už ve středu večer nebo zůstanu až do čtvrtka.

Psaní čárek v souvětích

čárkou se oddělují věty podřazené od vět nadřazených

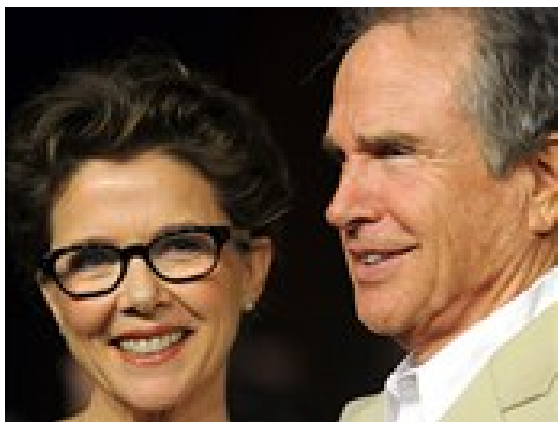
Každý, kdo se poctivě učil, zkoušku udělal.

Všechny životní projevy, kterými se vyznačují organizmy, se vyskytují již u buňky.

Přál si, aby se to nikdy nestalo.

Psaní čárek v souvětích

důležité dbát na to, aby vnořená věta byla oddělena čárkami z obou stran

Beningová: Smířili jsme se s tím, že jsme odlišní a máme šťastný vztah

Herečka Annette Beningová (58) a Warren Beatty (79) prý měli ve svém vztahu stejně jako každý...

Psaní čárek v souvětích

před přirovnávacími spojkami *než, jako, jak* se klade čárka pouze v případě, že uvozují celou větu, nikoliv pouze slovní výraz

Je lepší, než jsem kdy byl já. vs. Je lepší než já.

Spal, jako by ho do vody hodil. vs. Spal jako zabitý.

Psaní čárek v souvětích

výrazy pocitované jako výpustka

Nevěděl(,) jak z toho ven. (= Nevěděl, jak se z toho dostat ven.)

Však my víme(,) jak na to.

je-li na konci celku samotný spojovací výraz vypuštěné věty, zpravidla ho čárkou neoddělujeme

Chtěla mu pomoci, ale nevěděla jak. Byl naštvaný, ale nechtěl říct proč.

Psaní čárek v souvětích

závisí-li věta vedlejší na výrazu s oslabenou větnou platností, čárka se obvykle nepíše

Jistě že přijde. Hlavně že to víš. Možná že zapomněl.

podobně výrazy vzniklé z vedlejších vět, které pozbyly větné platnosti

ať dělá co dělá ať chce nebo nechce ať je jaký chce

Psaní čárek v souvětích

potkají-li se dva spojovací výrazy, z nichž každý patří k jiné větě, píše se čárka pouze před prvním z nich

*Věděl, že **když** těmi dveřmi projde, nebude se už moci vrátit.*

*(= Věděl, že se nebude moci vrátit, **když** projde těmi dveřmi.)*

je-li možné chápat vedlejší větu jako vsuvku, lze ji oddělit čárkami/pomlčkami

Dostavte se na poradu nebo, kdybyste se nemohli dostavit, pošlete své připomínky písemně.

Psaní uvozovek

„základní české uvozovky mají podobu 99 66“

pozn.: **“angl. uvozovky mají podobu 66 99; jejich užití v českém textu považováno za nesprávné”**

„Je-li v uvozovkách celá věta, píše se druhé uvozovací znaménko až za posledním interpunkčním znaménkem uvozované věty.“

Psaní uvozovek

je-li do výpovědi zahrnuta část jiného textu, aniž by byl uveden větou uvozovací, klademe druhé znaménko před tečku, čárku, středník, otazník nebo vykřičník

Můj otec vždycky říkával, že „spravedlnost bývá slepá“.

Interpunkce je definována jako „soustava rozdělovacích znamének sloužících k významovému členění textu“.

Psaní uvozovek

správný způsob zápisu přímé řeči / citátů

„Nechtěl jsem ho uhodit,“ řekl Karel, „ale on si začal.“

„Že jsi ho nechtěl uhodit?“ divila se maminka.

„Karel říkal, že ho nechtěl uhodit,“ řekla maminka tatínkovi.

Tatínek na něj křičel: „Kolikrát jsem říkal, abyste se neprali!“

Formální úprava dopisů –
nezbytné minimum

Formální úprava dopisů – nezbytné minimum

oslovení

Vážená paní profesorko, (za oslovením čárka)
(obvykle jeden řádek mezera)
píšu Vám ohledně... (první věta po oslovení začíná malým písmenem)

- v oficiálních dopisech vhodné začít oslovením v 5. pádě (nikdy ne v nominativu: *Vážený pane Novák*)

- oslovení typu *Dobrý den* v písemném styku považováno za familiární

Formální úprava dopisů – nezbytné minimum

oslovení

- při oslovení používáme nejvyšší dosažený akademický titul adresáta
Mgr. Josef Novák, PhD. -> *Vážený pane doktore,*
- tituly nižšími než *Mgr.* a *Ing.* zpravidla neoslovujeme
?Vážený pane bakaláři,
- není obvyklé oslovovat titulem a jménem současně
?Vážený pane doktore Nováku,

Formální úprava dopisů – nezbytné minimum

závěrečný pozdrav

- považován za samostatný odstavec -> oddělený od zbytku textu
- za pozdravy nevětnými se žádná interpunkce nepíše

S pozdravem

S přáním pěkného dne

S úctou

Formální úprava dopisů – nezbytné minimum

závěrečný pozdrav

- za pozdravy větnými s pokračováním na dalším řádku se čárka nepíše

Zdraví

Josef K.

- za větnými pozdravnými formulemi píšeme tečku

Děkuji za spolupráci a přeji krásné Vánoce.